

2021

Konserniohje

Reisjärven kunta

Kunnanhallitus 11.10.2021 § 252
Valtuusto 18.10.2021 § 114

Sisällys

1. Johdanto	2
2. Käsitteitä.....	2
3. Kuntastrategia ja omistajapolitiikka	4
4. Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite	4
5. Konserniohjeen soveltamisala.....	4
6. Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen	5
7. Konserniohjeen sitovuus	5
8. Hallitusten jäsenet, ohjeistus ja selonottovelvollisuus	5
9. Kunnan toimielinten ja viranhaltijoiden toimivalta konsernia koskevissa asioissa.....	6
10. Kuntakonsernin talouden ja investointien suunnittelu ja ohjaus	6
11. Konsernin valvonnan ja raportoinnin sekä riskienhallinnan järjestäminen	6
12. Tiedottaminen ja kunnan luottamushenkilöiden tiedonsaantioikeuden turvaaminen	9
13. Velvollisuus hankkia kunnan kanta ennen päätösten tekoa	9
14. Konsernin sisäiset palvelut	10
15. Kunnan tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpano ja nimittäminen	11
16. Kunnan tytäryhteisöjen hyvä hallinto- ja johtamistapa	11
17. Kuntakonsernin tarkastus.....	12
18. Ohjeen voimaantulo	12

1. Johdanto

Kuntalain (410/2015) 14 §:n mukaan kunnanvaltuusto päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Kunnanhallitus vastaa kunnan toiminnan omistajaohjauksesta. Konserniohje on omistajaohjauksen keskeinen väline.

Konserniohjeella luodaan puitteet omistajaohjaukselle kunnan tavoitteiden mukaisesti. Ohjeen tarkoituksena ei ole rajoittaa yhtiöiden toimintavapautta omistajan sille asettamien tavoitteiden saavuttamiseksi, vaan selkiyttää yhteisiä toimintaperiaatteita kokonaisedun saavuttamiseksi.

Reisjärven kunnan konserniohje on laadittu Kuntaliiton konserniohjesuosituksen (2017) pohjalta kunnan omat lähtökohdat ja kuntakonsernin kokonaisuuden huomioiden.

2. Käsitteitä

Kunnan toimintaa on paitsi kunnan oma toiminta, myös kuntakonsernin toiminta ja osallistuminen kuntien yhteistoimintaan sekä muu omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuva toiminta.

Tytäryhteisö on yhteisö, jossa kunnalla on kirjanpitolain (1336/1997, myöh. KPL) 1 luku 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta. Kirjanpitovelvollisella katsotaan olevan määräysvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa,

- 1) kun sillä on enemmän kuin puolet kohdeyrityksen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä ja tämä äänen enemmistö perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin taikka muuhun sopimukseen; tai
- 2) kun sillä on oikeus nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä kohdeyrityksen hallituksessa tai siihen verrattavassa toimielimessä taikka toimielimessä, jolla on tämä oikeus, ja oikeus perustuu samoihin seikkoihin kuin 1 kohdassa tarkoitettu äänenenemmistö, tai
- 3) kun kirjanpitovelvollinen muuten tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa kohdeyrityksessä.

Olennaista edellä mainittujen edellytysten täyttymisessä ovat tosiasialliset olosuhteet.

Kuntakonserni muodostuu kunnasta ja sen tytäryhteisöistä. Myös kunnan määräysvallassa olevat säätiöt kuuluvat kuntakonserniin. Kuntakonserniin kuuluvat myös ne yhteisöt, joissa tytäryhteisöt käyttävät edellä mainittua määräysvaltaa. Myös säätiöt ja kuntayhtymät ovat kunnan tytäryhteisöjä, kun kunta käyttää niihin edellä mainittua määräysvaltaa. Kuntakonserni määrittää kuntalain (410/2015) 6 §:ssä osakeyhtiö- ja kirjanpitolainsäädäntöä vastaavasti. Kuntakonserni muodostaa taloudellisen kokonaisuuden.

Konsernijohtoa ovat kuntalain 48 §:n mukaisesti kunnanhallitus, kunnanjohtaja tai pormestari sekä muut hallintosäännössä määrätyt viranomaiset. Konsernijohtoon tehtävistä ja toimivallasta ja sen jakoon liittyvistä seikoista määrätään hallintosäännössä.

Konsernijohtoon tehtävänä on vastata kuntakonsernin konserniohjauksesta eli omistajaohjauksen toteuttamisesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä valtuuston päätösten mukaisesti.

Konsernivalvonta on tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuraamista, analysointia ja raportointia sekä riskienhallintajärjestelmien toimivuuden seuranta.

Omistajapolitiikka on osa kuntastrategiaa, jonka valtuusto hyväksyy. Omistajapolitiikan tavoitteena on turvata kunnan pitkäjänteinen toiminta ja varmistaa pääoman käytön sekä omaisuuden hankintaan ja hoitoon liittyvän päätöksenteon systemaattisuus, pitkäjänteisyys ja pääoman käytön tehokkuus. Omistajapolitiikassa määritetään, missä kunnan on perusteltua olla omistajana ja sijoittajana. Siinä asetetaan kriteerit, joilla arvioidaan omistuksen vaikuttavuutta ja kustannus-tehokkuutta. Omistajapolitiikalla myös linjataan omistajaohjauksen sisältöä. Se konkretisoituu talousarviossa kuntakonsernin yhteisöille asetettuina tavoitteina.

Omistajaohjaukseen kuuluvat kuntalain 46 §:n mukaisesti kaikki ne toimenpiteet, joilla kunta aktiivisesti omistajana tai jäsenenä myötävaikuttaa yhtiön tai muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Myötävaikuttaminen perustuu kuntastrategiaan, omistajapolitiikkaan ja yhteisölle asetettuihin tavoitteisiin sekä yhteisöistä ja toimintaympäristön muutoksista saatuun tietoon perustuviin arviointeihin. Toimenpiteet voivat liittyä mm. erilaisiin sopimuksiin, henkilövalintoihin tai erilaisiin ohjeisiin ja määräyksiin. Toimenpiteiden kirjauksilla voidaan tosiasiallisen toiminnan lisäksi osoittaa, että kunta on pyrkinyt huolehtimaan konsernin yhteisöistä. Omistajaohjauksella pyritään varmistamaan, että kunnan tytäryhteisöissä otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Aktiivinen omistajaohjaus on vuoropuhelua eli molemmin puolta myötävaikuttamista konsernin yhteisöjen välillä.

Osakkuusyhteisö on kuntakonsernin kuulumaton yhteisö, jossa kunnalla on huomattava vaikutusvalta. Lähtökohtaisesti kunta omistaa suoraan tai tytäryhteisöjensä kautta vähintään viidesosan, mutta enintään puolet sekä osakkuusyhteisön pääomasta että äänimäärästä. (KPL 1 luku 8 §)

Omistusyhteisyritys on kuntakonserniin kuulumaton yritys, jossa kunnalla on sellainen omistusosuus, joka luo kunnan ja yrityksen välille pysyvän yhteyden ja on tarkoitettu edistämään kunnan tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yrityksen toimintaa. Omistusyhteisyrittymenä pidetään aina yritystä, josta kunta omistaa vähintään viidenneksen. (KPL 1 luku 7 §)

Lähipiiriin luetaan osakeyhtiölain (624/2006) 1:11 §:n mukaan kaikki ne henkilöt, jotka voivat käyttää yhteisöön (toiseen henkilöön) nähden määräysvaltaa tai huomattavaa vaikutusvaltaa sen taloutta ja liiketoimintaa koskevassa päätöksenteossa. Osakeyhtiölain 8:6 §:n mukaisesti toistensa lähipiiriin kuuluvien tulee sisällyttää toimintakertomukseensa tai tilinpäätöksensä liitetietoihin selostus keskinäisistä, olennaisista liiketoimistaan sekä lainoista.

Intressitahoksi kutsutaan pien- ja mikroyritysten lähipiiriä. Pien- ja mikroyritysten intressitahoja ovat määräysvaltaa käyttävien henkilöiden ja osakkuusyrittymssuhteisten tahojen lisäksi toimitusjohtaja, hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä vastaaviin toimielimiin kuuluvat henkilöt. Myös intressitahojen on ilmoitettava keskinäisistä olennaisista liiketoimistaan toimintakertomuksessa tai tilinpäätöksen liitetiedoissa.

3. Kuntastrategia ja omistajapolitiikka

Kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista valtuusto päättää kuntastrategiassa. Kuntastrategian mukaiset vuosittaiset tavoitteet asetetaan talousarviossa. Tytäryhteisöjen tulee siis omissa tavoitteissaan ja toiminnassaan ottaa huomioon kuntastrategiassa ja kunnan talousarviossa yhteisölle asetetut tavoitteet sekä kuntakonsernin kokonaisuus.

Omistajapolitiikalla ohjataan varallisuuden, käyttöomaisuuden ja pitkäaikaisten sijoitusten hankintaa, hoitoa ja luovutusta koskevaa päätöksentekoa kunnassa. Sen avulla varmistetaan kunnan resurssien käyttöön ja hoitoon liittyvän päätöksenteon systemaattisuutta ja pitkäjänteisyyttä sekä varallisuuden käytön tehokkuutta.

Omistajapolitiikalla ohjataan lisäksi kunnan aktiivista osallistumista omistajana ja sijoittajana sekä asetetaan toiminnalle pitkäkestoisia tavoitteita sekä päämääriä. Tavoitteena on turvata kunnan pitkäjänteinen toiminta.

Omistajapolitiikka on osa kunnan strategiaa. Kunnan omistajapolitiikasta päättää kunnanvaltuusto.

4. Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite

Konserniohjeella ohjataan konsernin toimintaa. Se on omistajaohjauksen keskeinen väline, jolla määritellään kunnan tytäryhteisöjen tavoitteita ja toiminnan periaatteita.

Konserniohjauksen tavoitteena on huomioida toiminnassa ja päätöksenteossa kuntakonsernin kokonaisuus. Lisäksi tavoitteena on selkiyttää yhteisiä toimintaperiaatteita rajoittamatta joustavaa ja tilannekohtaiseen kokonaisarvioon perustuvaa konsernin ja sen yhteisöjen johtamista.

Konserniohjeen avulla luodaan puitteet omistajaohjaukselle kunnan tavoitteiden mukaisesti. Tavoitteena on yhdenmukaistaa kuntakonsernin menettelytapoja ja tehostaa johtamisen edellytyksiä siten, että kuntakonsernia ja kunnan toimintaa voidaan johtaa kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja kuntakonsernin kokonaisuus huomioon ottaen.

Lisäksi tavoitteena on toiminnan läpinäkyvyyden lisääminen, kunnan yhteisöistä saaman tiedon laadun parantaminen ja tiedonkulun tehostaminen.

5. Konserniohjeen soveltamisala

Reisjärven kunnan kuntakonserniin kuuluvat kunta, sen tytäryhteisöt ja näiden tytäryhteisöt. Osakkuusyhteisöt, kunnan määräysvallan perusteet osakkuusyhteisöissä sekä kuntayhtymät, joissa kunta on osallisena, luetellaan vuosittain kunnan tilinpäätöksessä.

Konserniohjetta sovelletaan Reisjärven kunnan, sen tytäryhteisöjen ja näiden tytäryhteisöjen lisäksi soveltuvin osin osakkuusyhteisöjen, omistusyhteisöyritysten ja kuntayhtymien omistajaohjaukseen. Kunnan edustajien tulee kuntayhtymissä, kunnan omistusyhteisöyrityksissä ja osakkuusyhteisöissä pyrkiä siihen, että kunnan konserniohjeen periaatteita noudatetaan myös näissä yhteisöissä.

6. Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen

Konserniohjeen hyväksyy kunnanvaltuusto.

Konserniohje käsitellään ja hyväksytään kunnan tytäryhteisöjen yhtiökokouksessa ja hallituksessa sekä muiden kunnan määräysvallassa olevien yhteisöjen vastaavissa toimielimissä. Samalla yhteisö sitoutuu konserniohjeen noudattamiseen kokonaisuudessaan.

7. Konserniohjeen sitovuus

Reisjärven kunnan konserniohjetta noudatetaan konserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä, jollei niitä koskevasta pakottavasta lainsäädännöstä, yhtiöjärjestyksestä, sopimuksista tai säännöistä muuta johdu.

Käyttäessään omistajaohjausta kunta ottaa huomioon kutakin yhteisöä koskevaan lainsäädäntöön sisältyvän yhteisön omistajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteet. Omistajaohjausta ei saa käyttää siten, että yhteisön päätös tai toimenpide on omiaan tuottamaan yhteisön toiselle omistajalle tai muulle epäoikeutettua etua yhteisön tai yhteisön toisen omistaja kustannuksella (yhdenvertaisuusperiaate).

Konserniohjeeseen perustuvien yksittäisten ohjeiden ollessa ristiriidassa yhteisöä koskevien säännösten, kuten yhteisö- tai kirjanpitolainsäädännön tai muun pakottavan lainsäädännön kanssa, noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Yhteisön johdon on ilmoitettava ristiriidasta välittömästi kirjallisesti kunnanjohtajalle tai hänen sijaiselleen.

Konserniohje ei muuta tytäryhteisöjen, osakkuusyhteisöjen tai kuntayhtymän johdon oikeudellista asemaa tai vastuuta.

8. Hallitusten jäsenet, ohjeistus ja selonottovelvollisuus

Konserniyhteisön hallitus tai vastaava toimielin valitaan yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä määrätyn toimikaudeksi. Kunnan hallintosäännössä määritelty toimielin päättää hallitusehdokkaiden nimeämisestä ohjauksessaan olevien tytäryhteisöjen hallitukseen oman toimikautensa pituiseksi ajaksi. Hallitusjäsen ehdokkaiden nimeämisessä tulee huomioida tasa-arvolainsäädännökset. Kuntalain 47 §:n mukaan kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus.

Hallitusten jäsenten tulee huolehtia jatkuvasti tiedollisesta ja taidollisesta kehittämisestään ja osallistuttava heille järjestettäviin koulutus- ja valmennustilaisuuksiin. Hallituksen tehtävänä on edistää yhtiön etua. Hallitus huolehtii yhteisön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä lakien ja säännösten edellyttämällä tavalla. Toimielinten jäsenten tulee toiminnassaan ottaa huomioon yhteisön edun ohella konsernin kokonaisuus. Konsernin kokonaisuus ja tytäryhteisön etu eivät voi olla merkittävässä ristiriidassa. Hallituksen jäsenen tulee omaloitteisesti ottaa yhteyttä kunnanjohtajaan silloin, kun hän katsoo yhteisön käsittelyssä olevalla asialla olevan olennaista merkitystä koko konsernin kannalta tai esitetty ratkaisu on ristiriidassa konsernin kokonaisedun kanssa.

Konserniyhtiöissä luottamushenkilöiden palkkioiden maksamisessa noudatetaan kulloinkin voimassa oleva kunnan palkkiosääntöä.

9. Kunnan toimielinten ja viranhaltijoiden toimivalta konsernia koskevissa asioissa

Konsernijohto, konsernijohdon tehtävät sekä toimivalta on määritelty kunnan hallintosäännössä. Kuntakonsernia johtavat ja konsernijohdon muodostavat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja.

Kunnanvaltuusto määrittelee omistajapolitiikan linjaukset, asettaa talousarviossa vuosittaiset tavoitteet sekä valvoo tilinpäätöksessä niiden toteutumista.

10. Kuntakonsernin talouden ja investointien suunnittelu ja ohjaus

Valtuusto asettaa kunnan talousarviossa tytäryhteisöille toiminnan ja talouden lyhyen aikavälin tavoitteita. Ne on johdettu kuntastrategiasta ja siihen liittyvästä omistajapolitiikasta sekä yhteisön liiketoiminnasta. Konsernijohto neuvottelee tytäryhteisöjen kanssa asetettavista tavoitteista ennen niiden lopullista hyväksymistä.

Strategisia, pitkän aikavälin yhteisiä, koko kuntakonsernin kokonaisedun huomioivia tavoitteita suunnitellaan yhdessä tytäryhteisöjen kanssa. Yhteistyön tuloksena asetetuilla tavoitteilla pyritään varmistamaan, että tytäryhteisöjen toiminta on kuntakonsernin kokonaisedun mukaista.

Tytäryhteisöjen taloussuunnitelmien tulee perustua valtuuston niille asettamiin tavoitteisiin. Tytäryhteisön hallitus vastaa asianmukaisen taloudenhoidon järjestämisestä. Konsernijohto pyrkii tukemaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Kunnan talousarviossa ja -suunnitelmassa tulee ottaa huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Tätä varten tytäryhteisöjen hallitusten tulee toimittaa kuntaan sen edellyttämät tiedot tytäryhteisöjen tulos-, rahoitus- ja investointisuunnitelmista sekä yhteisöjen toimintaan liittyvistä olennaisista riskeistä ja epävarmuustekijöistä. Tämän lisäksi tulee toimittaa tietoja mm. tulevista konserni- ja yhtiöjärjestelyistä, merkittävistä muutoksista mainittujen yhteisöjen liiketoiminnassa ja toimialassa sekä merkittävistä sitoumuksista konsernijohdon tarkemmin määrittelemällä tavalla. Kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöt antavat suunnitelman mukaiset poistot (sumu-poistot) liitetietoina, elleivät ne tee suunnitelman mukaisia sumu-poistoja omassa kirjanpidossaan.

11. Konsernin valvonnan ja raportoinnin sekä riskienhallinnan järjestäminen

Viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden esteellisyys kuntakonsernia koskevissa asioissa määräytyy hallintolain (434/2003) 28 § 1 momentti 5 kohdan mukaisesti, mikäli kyseessä on tytäryritys. Esteellisyyttä ei kuitenkaan muodostu, mikäli kyseessä on kunnallinen liikelaitos tai kuntayhtymä, paitsi silloin, kun kunnan ja tytäryhteisön edut ovat ristiriidassa keskenään. Myös siinä tilanteessa, että viranhaltija, työntekijä tai luottamushenkilö on kunnallisen liikelaitoksen tai kuntayhtymän johtaja tai sen hallituksessa ja asian tasapuolinen käsittely sitä edellyttää, on hänen ilmoitettava tai hänet on todettava esteelliseksi asian käsittelyssä.

Kunnan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on ilmoitettava johtotehtävistään sekä luottamus-toimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muistakin sidonnaisuuksistaan, joilla voi olla merkitystä luottamus- tai virkatehtävien hoitamisessa. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös kuntakonserniin kuuluvia sekä osakkuusyhteisöjä ja -yrityksiä.

Kunnan tytäryhteisöjen hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Hallituksen jäsenten tulee kyetä sekä tukemaan että oikealla tavalla kyseenalaistamaan toimitusjohtajan toimintaa. Kunnan tytäryhteisöihin sovelletaan osakeyhtiölakia eikä hallituksen jäsenyys näin ollen ole luottamustehtävä.

Yhteisön hallituksen tehtävänä on vastata yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallituksen vastuulla on yhtiön kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukainen järjestäminen. Toimitusjohtaja hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Toimitusjohtaja vastaa siitä, että yhtiön kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty. Toimitusjohtajan on myös annettava hallituksen jäsenille tiedot, jotka he tarvitsevat tehtäviensä hoitamiseksi. Hallituksen ja hallinto-neuvoston jäsenet sekä toimitusjohtaja ovat henkilökohtaisesti vastuussa vahingosta, joka aiheutuu tahallisuudesta tai huolellisuusvelvoitteen laiminlyönnistä.

Riskienhallinnan ja raportoinnin järjestäminen

Tytäryhteisöjen tulee järjestää riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallintajärjestelmä. Tytäryhtiöiden tulee lähettää toimielintensä esityslistat ja pöytäkirjat konsernijohtolle (kunnanhallituksen puheenjohtaja ja kunnanjohtaja).

Kuntakonsernissa noudatetaan yhtenäistä riskienhallinta- ja vakuutuspolitiikkaa. Siinä määritellään periaatteet, joiden mukaan vahinkoriskejä siirretään vakuutusyhtiön vastattavaksi. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen kuuluu tytäryhteisöjen hallitusten ja toimitusjohtajien vastuulle. Tytäryhteisön hallituksen on huolehdittava siitä, että yhteisössä on määritelty sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet ja menettelyt osaksi johtamista ja päätöksentekoa ja että yhteisössä seurataan valvonnan toimivuutta. Tytäryhteisön toimitusjohtajan on huolehdittava riittävän ja toimivan sisäisen valvonnan toteuttamisesta ja ylläpitämisestä sekä toimivuuden varmistamisesta.

Kunnan tytäryhteisön ja kuntayhtymän on annettava kunnanhallitukselle kuntakonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot (kuntalaki 116 §).

Sisäisellä tarkastuksella on oikeus pyytää ja saada tytäryhteisöiltä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi- ja kehittämistoiminnan sekä muun tarkastustoiminnan edellyttämät tiedot. Sisäisellä tarkastuksella on oikeus tarkastaa tytäryhteisön toimintaa ja taloutta sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämiseen liittyviä prosesseja. Sisäisen tarkastuksen henkilöstö ei saa paljastaa sivulliselle haltuunsa mahdollisesti saamaansa salassa pidettävää tietoa.

Konsernijohto seuraa säännöllisesti tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuutta. Tytäryhteisön tulee antaa seurantaa varten kunnalle raportti sille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta, toiminnan ja talouden kehittymisestä sekä arvio niihin liittyvistä riskeistä erikseen annettavien ohjeiden mukaisesti. Tytäryhteisöllä tulee olla tätä varten riittävät talouden ja toiminnan seuranta- ja mittausjärjestelmät sekä yhteisön hallituksen hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeet. Todennäköisesti realisoituvasta riskistä on raportoiva viipymättä konsernijohtolle.

Kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen tilikauden tulee olla kalenterivuosi, ellei tästä poikkeamiseen ole erityistä syytä. Kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä tulee noudattaa soveltuvaa yhteisöoikeudellista lainsäädäntöä, kirjanpitolain mukaisia kirjanpito- ja tilinpäätössäännöksiä, kuntalain mukaisia konsernisäännöksiä sekä hyvää kirjanpitolittoa.

Kirjanpito laaditaan kuntakonsernin yhteisöissä yhtenäisesti siten, että tilinpäätöksistä voidaan laatia kuntakonsernin konsernitilinpäätös. Konsernitilinpäätös sisältää konsernitaseen, -tuloslaskelman, -rahoituslaskelman ja liitetiedot. Kunnan taloushallinto antaa ohjeet tilinpäätöksen laatimisesta ja tarvittaessa myös kirjanpidon järjestämisestä.

Konsernitilinpäätöksen tavoitteena on selvittää ne varat, velat ja muut vastuut, joihin kunnalla on omistajuuteensa tai sopimukseen perustuva määräysvalta sekä antaa oikeat ja riittävät tiedot kuntakonsernin taloudellisesta asemasta.

Kuntakonsernin yhteisöjen lisäksi osakkuusyhteisöjen ja omistusyhteisyritysten tulee toimittaa konsernijohdolle lokakuun viimeiseen päivään mennessä tiedot seuraavaa vuotta koskevasta talousarviosta. Talousarvioon tulee kirjata yhteisön toiminnalliset, taloudelliset ja laadulliset tavoitteet sekä arvio toimintaympäristön tulevista olennaisista muutoksista sekä riskeistä ja niiden hallinnasta. Lisäksi yhteisöjen tulee kunkin vuoden tammikuun viimeiseen päivään mennessä toimittaa tiedot konsernin sisäisistä tuotoista ja kuluista sekä saatavista ja veloista konsernitilinpäätöstä varten.

Kuntakonsernin tilinpäätös on laadittava samassa ajassa kuin kunnan tilinpäätös, kolmen kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä, maaliskuun viimeiseen päivään mennessä. Konsernitilinpäätös sisältää konsernitaseen liitetietoineen. Kunnan konsernitilinpäätöksen on sisällettävä ainakin tytäryhteisöt sekä osakkuusyhteisöt ja kuntayhtymät, joiden yhdistämisellä on olennaista merkitystä kunnan taloudellista asemaa kuvaavassa konsernitaseessa.

Tytäryhtiön tilinpäätöksen yhdistely kuntakonsernin tilinpäätökseen tehdään, kun tilinpäätös on käsitelty yhtiön hallituksessa.

Helmikuun viimeiseen päivään mennessä tulee edellä mainittujen yhteisöjen toimittaa konsernijohdolle tilinpäätösasiakirjat käsittäen tuloslaskelman ja taseen sekä näiden liitetiedot, talousarvion toteutumavertailun, toimintakertomuksen ja tilintarkastuskertomuksen, mikäli se on valmistunut. Mikäli tilintarkastuskertomus ei ole tuolloin vielä valmistunut, se on toimitettava konsernijohdolle mahdollisimman pian sen valmistuttua.

Mikäli yhteisö pyytää lainoille kunnan takausta, tulee tämän takauspyynnön yhteydessä laatia selvitys yhteisön liiketoiminta- ja taloussuunnitelmasta sekä takaukseen mahdollisesti sisältyvistä riskeistä, jotka saatetaan kunnanvaltuuston tietoon takauspäätöstä tehtäessä. Yhteisö ei ilman kunnanhallituksen lupaa saa antaa takauksia tai käyttää omaisuuttaan muiden velkojen vakuutena.

Kuntakonsernin rahoitus järjestetään mahdollisuuksien mukaan keskitetysti siten, että voidaan päästä kaikkien kannalta parhaimpiin mahdollisiin lainaehtoihin. Tytäryhteisöjen tulee selvittää lainoitustarpeensa konsernijohdolle ja sopia konsernijohdon kanssa lainoituksen järjestämistavasta.

Tytäryhteisöjen tulee toimittaa omistajalle viipymättä tiedot investointisuunnitelmista sekä tiedot toimintaa liittyvistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä. Tiedot tulee toimittaa myös mahdollisista yritysjärjestelyistä ja muista merkittävistä liiketoimintaan vaikuttavista muutoksista, vastuut sekä

sitoumukset huomioiden niin, että konsernin kokonaisuuden kannalta väitetään tarpeettomat rahoituskustannukset.

12. Tiedottaminen ja kunnan luottamushenkilöiden tiedonsaantioikeuden turvaaminen

Kuntalain 29 §:n mukaisesti kunnan on tiedotettava kunnan toiminnasta asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille. Kunnan toiminta käsittää kunnan ja kuntakonsernin, kunnan osallistumisen yhteistoimintaan sekä muun omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvan toiminnan. Kunnan on siis tiedotettava asukkaitaan myös tytäryhteisöjen toiminnasta. Yhteisön tai säätiön on annettava tiedotusta varten kunnan keskushallintoon tiedotuksesta vastaavan viranhaltijan ohjeiden mukaiset tiedot. Ennen tietojen antamista yhteisön tai säätiön on arvioitava, voidaanko tiedot antaa aiheuttamatta yhteisölle haittaa.

Yhteisön tai säätiön on myös oma-aloitteisesti tiedotettava toiminnastaan ja taloudestaan. Yhteisön tai säätiön on informoitava kuntaa ennen merkittävän asian julkiseksituloa. Yhteisön tiedottamisen on tuettava konsernin asettamia tavoita. Tytäryhteisöjen tiedottamisesta vastaa toimitusjohtaja. Yhteisen tiedottamisen on tuettava konsernin asettamia tavoitteita ja toimintapolitiikkaa sekä noudatettava kunnan viestintästrategiaa.

Yhteisöjä koskevasta tiedotuksen tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä vastaa yhteisön puolesta hallitus ja toimitusjohtaja sekä kunnan puolella kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Tiedottamisessa ja tietojen antamisessa yhteisöjä koskevissa asioissa tulee huomioida kunnan yleiset tiedotusperiaatteet sekä julkisuus- ja salassapitosäännökset.

Kunnan luottamushenkilöllä on oikeus saada kunnan viranomaisilta sen hallussa olevia tytäryhteisöjen toimintaa koskevia tietoja, joita luottamushenkilö pitää toimensaan tarpeellisina ja jotka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaan eivät ole vielä julkisia ja jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Tietopyyntö esitetään kirjallisesti kunnanjohtajalle. Myös vastaukset tulevat kunnanjohtajan kautta.

Luottamushenkilö ei saa luovuttaa tietojensaantioikeuden nojalla saamia tietoja eteenpäin, koska tiedot on tarkoitettu vain hänelle henkilökohtaisesti luottamustehtävän hoitamista varten. Asiakirjoihin tulee merkitä, mikäli ne ovat salassa pidettäviä.

13. Velvollisuus hankkia kunnan kanta ennen päätösten tekoa

Tytäryhteisöjen tulee pyytää ohjeita päätöksentekoon kunnalta ennen erityisen merkittäviä päätöksiä.

Yhteisön tulee hankkia konsernijohdon kanta jo asian valmisteluvaiheessa ainakin seuraaviin toimienpiteisiin:

- Tytäryhteisöjen perustaminen,
- Yhteisön toiminta-ajatuksen, toiminnan tai juridisen rakenteen muuttaminen; kanta on pyydettävä asioihin, jotka olennaisilta osin poikkeavat kuntastrategiassa ja talousarviossa tytäryhteisöille asetetuista tavoitteista,

- Yhteisön toiminnan muuttaminen siten, että yhteisö voi menettää hankitalainsäädäntöön tai oikeuskäytäntöön perustuvan sidosyksikköasemansa suhteessa kuntaan,
- Hallituksen yhtiökokoukselle tekemä voitonjakoehdotus,
- Yhtiöjärjestyksen ja sääntöjen muuttaminen,
- Toimitusjohtajan valinta ja palkkausjärjestelmä ja sen muutokset,
- Yhtiön henkilöstön kannustinjärjestelmä ja sen muutokset,
- Pääomarakenteen muuttaminen,
- Toimintaan nähden merkittävät investoinnit,
- Varsinaiseen toimintaan kuulumattomat tai siihen vain epäsuorasti liittyvät investoinnit ja niiden rahoitus,
- Kiinteistö- ja yrityskaupat,
- Osakkeiden merkintä, mikäli osakkeiden ostamista ja omistamista ei erityisesti ole annettu yhtiön tehtäväksi,
- Toimintaan nähden tärkeän omaisuuden tai oikeuksien (ml. immateriaalioikeudet) hankkiminen, myyminen, vuokraaminen, luovuttaminen tai panttaaminen,
- Merkittävä lainanotto ja -anto sekä vakuuksien, takausten taikka muiden yhtiötä sitovien merkittävien rahavelvoitteiden antaminen tai niiden ehtojen muuttaminen,
- Johdannaisinstrumenttien käyttö,
- Muuhun kuin yhteisön tavanomaiseen toimintaan kuuluvat tai epätavallisin ehdoin tehtävät sopimukset yhtiön ja sen osakkeenomistajan taikka hallituksen jäsenen välillä, kyseisten sopimusten muuttaminen sekä sopimuksiin perustuvista oikeuksista luopuminen,
- Periaatteelliset tai taloudellisesti merkittävät sopimukset ja toiminnan laajakantoiset muutokset, merkittävät henkilöpoliittiset ratkaisut,
- Yhteisössä noudatettavan työehtosopimuksen valinta tai vaihtaminen,
- Eläkeyhtiön valinta ja vaihtaminen,
- Yhteisön omaisuuden luovuttaminen konkurssiin tai selvitystilaan taikka saneerausmenettelyyn hakeutuminen ja
- Yhtiön johdon ja mikäli yhteisössä on alle viisi työntekijää kaikkien työntekijöiden sivutoimilupa.

14. Konsernin sisäiset palvelut

Tytäryhteisöjen hankinnat kuuluvat pääsääntöisesti julkisista hankinnoista annetun lain piiriin. Hankinnoissa on käytettävä hyväksi olemassa olevat kilpailumahdollisuudet ja pyrittävä ostajan kannalta kokonaistaloudellisesti edullisimpaan lopputulokseen. Tytäryhteisöjen tulee säännöllisesti neuvotella konsernijohton kanssa tarkoituksenmukaisen yhteistyön aikaansaamiseksi hankinnoissa.

Henkilöstöpolitiikan tulee kuntakonsernissa olla peruslinjaltaan kunnan henkilöstöpoliittisen ohjelman ja sen perusteella tehtyjen päätösten mukaista. Henkilöstön rekrytoinneissa on yhteisöjen noudatettava soveltuvin osin kunnan yleisiä rekrytointiohjeita ja toimitusjohtajan valinnassa on kuultava konsernijohtoa. Henkilöstöä hankkiessaan tulee yhteisön ottaa huomioon kuntakonsernin sisäiset henkilöstön siirtotarpeet. Palkkauksessa ja muissa sopimuksenvaraisissa asioissa noudatetaan kunnan kanssa yhtenäisiä periaatteita. Konsernin keskitetty koulutus on myös yhteisöjen käytössä.

Johtamisen tulee olla avointa ja yhteistyöhön kannustavaa. Johtamisen tulee tukea henkilöstön osallistumista, luovuutta ja itsenäistä työtettä. Henkilöstön osaamista ja sen ylläpitämistä

arvostetaan ja tuetaan. Ammattitaitoa kehitetään suunnitelmallisesti organisaation oman täydennyskoulutuksen ja itsenäisen opiskelun tukemisen kautta. Kunnan henkilöstökoulutustarjonta on myös tytäryhteisöjen käytettävissä.

15. Kunnan tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpano ja nimittäminen

Kunnan hallintosäännössä määritelty toimielin (kunnanhallitus) päättää hallitusjäsen ehdokkaiden nimeämisestä tytäryhteisöjen hallituksiin. Hallitusjäsen ehdokkaiksi tulee nimetä ja valita tasa-arvolain mukaisesti tasapuolisesti naisia ja miehiä. Tytäryhteisöjen hallituksiin nimetään kuntakonsernin ulkopuolisia henkilöitä, mikäli se on kuntakonsernin kokonaisedun näkökulmasta perusteltua.

Tytäryhteisöjen hallitusten jäseniä nimettäessä on hyvä ottaa huomioon myös mahdollisten eturistiriitojen vaikutukset yhteisön hallituksen toimintaan. Kuntalain 47 §:n 4 kohdan perusteella kunnanhallitus tai hallintosäännössä määrätty kunnan muu viranomais antavat tarvittaessa ohjeita kuntaa eri yhteisöjen, laitosten ja säätiöiden hallintoelimissä edustaville henkilöille kunnan kannan ottamisesta käsiteltäviin asioihin.

Tytäryhteisöjen hallituksella tulee kollektiivina olla toimialan tuntemuksen lisäksi riittävä liiketoiminnan ja talouden osaaminen sekä kyky ohjata toimitusjohtajaa yhteisölle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

16. Kunnan tytäryhteisöjen hyvä hallinto- ja johtamistapa

Konserniyhteisöjen tulee hyväksyä yhtiössä noudatettavat hyvän hallinnon ja johtamistavan periaatteet siten, että ne varmistavat, että tytäryhteisöissä toteutuvat terveet liikeperiaatteet, riittävä avoimuus, taloustietojen oikeellisuus, asianmukainen sisäinen valvonta ja riskienhallinta ja että kuntien omistuksia hoidetaan tarkoituksen mukaisesti, luotettavasti ja tehokkaasti kuntakonsernin kokonaisuutena turvaten.

Hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskevan ohjeen hyväksyy hallintosäännössä määritelty toimielin ja tytäryhteisöjen hallitukset.

Tytäryhteisöjen hallitusten tulee tutustua kunnassa ja tytäryhteisön hallituksessa hyväksytyyn konserniohjeeseen ja noudattaa sitä hallitustyöskentelyssään. Tytäryhteisön hallituksen puheenjohtajan tulee huolehtia hallituksessa hyväksytyyn konserniohjeeseen antamisesta uudelle toimitusjohtajalle ja uusille hallituksen jäsenille heidän tultuaan valituksi tehtävään.

Hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskeva ohje ohjaa myös yleisohjeena kuntaa yhtiökokouksessa edustavia ja muita kunnan puolesta omistajaohjausta käyttäviä.

Hyvään hallintotapaan sisältyy myös kuntakonsernin yhteisöjen johdon pidättäytyminen kilpailevasta toiminnasta kuntakonsernin tai johtamansa yhteisön kanssa.

17. Kuntakonsernin tarkastus

Tilintarkastus

Kunnan tytäryhteisön tilintarkastajaksi valitaan kunnan tilintarkastusyhteisö, ellei tästä poikkeamiseen ole tytäryhteisöjen suureen lukumäärään tai muuhun tarkastuksen järjestämiseen perustuvaa syytä. Kaikkiin kunnan tytäryhteisöihin tulee valita tilintarkastusyhteisö, vaikka yhteisöä koskevat säännökset sallisivat myös toiminnantarkastajan valitsemisen. Asia tulee huomioida yhtiöjärjestyksessä.

Tarkastuslautakunta

Kunnan tarkastuslautakunta laatii suunnitelman konserniyhteisöjen tilintarkastuksen järjestämisestä tilintarkastajaehdokkaiden nimeämistä varten. Kunnanhallitus nimeää tilintarkastajaehdokkaat yhtiökokouksissa ja säätiöiden vuosikokouksissa tehtävää päätöstä varten. Valtuusto valitsee tarkastuslautakunnan jäsenet valtuustokausittain.

Tarkastuslautakunnalla on oikeus pyytää ja saada tytäryhteisöiltä tietoja valtuuston asettaminen tavoitteiden toteutumisen ja kuntakonsernin tuloksellisuuden arviointia varten.

Tarkastuslautakunta voi kutsua tytäryhteisön toimielimen jäsenen tai palveluksessa olevan henkilön kuultavaksi lautakunnan kokoukseen. Tarkastuslautakunnan jäsen ei saa paljastaa haltuunsa saamaa salassa pidettävää tietoa sivulliselle.

18. Ohjeen voimaantulo

Tämä konserniohje tulee voimaan 1.11.2021 ja sillä kumotaan valtuuston aikaisemmin hyväksymät konserniohjeet.

KONSERNIRAKENNE 31.12.2020

Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Yhdistely konsernitilinpäätökseen

Tytäryhteisöt	Osuus, %	Yhdistelty	Ei yhdistelty
Asunto Oy Reisjärven Keskus-Rivi	52,10	x	
Asunto Oy Reisjärven Viljamäki II	70,94	x	
Asunto Oy Reisjärven Viljamäki III	79,81	x	
Kiinteistö Oy Reisjärven Santala	100,00	x	
Kiinteistö Oy Reisjärven Teollisuushallit	100,00	x	
Kiinteistö Oy Reisjärven Vuokratalot	100,00	x	
Reisjärven Lämpö Oy	100,00	x	
R-Net Oy	60,00	x	
Yhteensä		8	
Osakkuusyhteisöt	Osuus, %	Yhdistelty	Ei yhdistelty
Asunto Oy Koivurinne	50,00		x
Asunto Oy Vuorilanpuhto	25,33		x
Asunto Oy Reisjärven Kanttorila	49,22		x
Yhteensä			3
Kuntayhtymät	Osuus, %	Yhdistelty	Ei yhdistelty
Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalvokuntayhtymä Soite	2,7748	x	
Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä Jedu (äänivalta)	2,50	x	
Peruspalvelukuntayhtymä Selänne	15,41	x	
Keski-Pohjanmaan liitto	1,22	x	
Pohjois-Pohjanmaan liitto	0,78	x	
Yhteensä		5	

KONSERNIRAKENNE

Kunnan äänivalta yhteisöissä

